

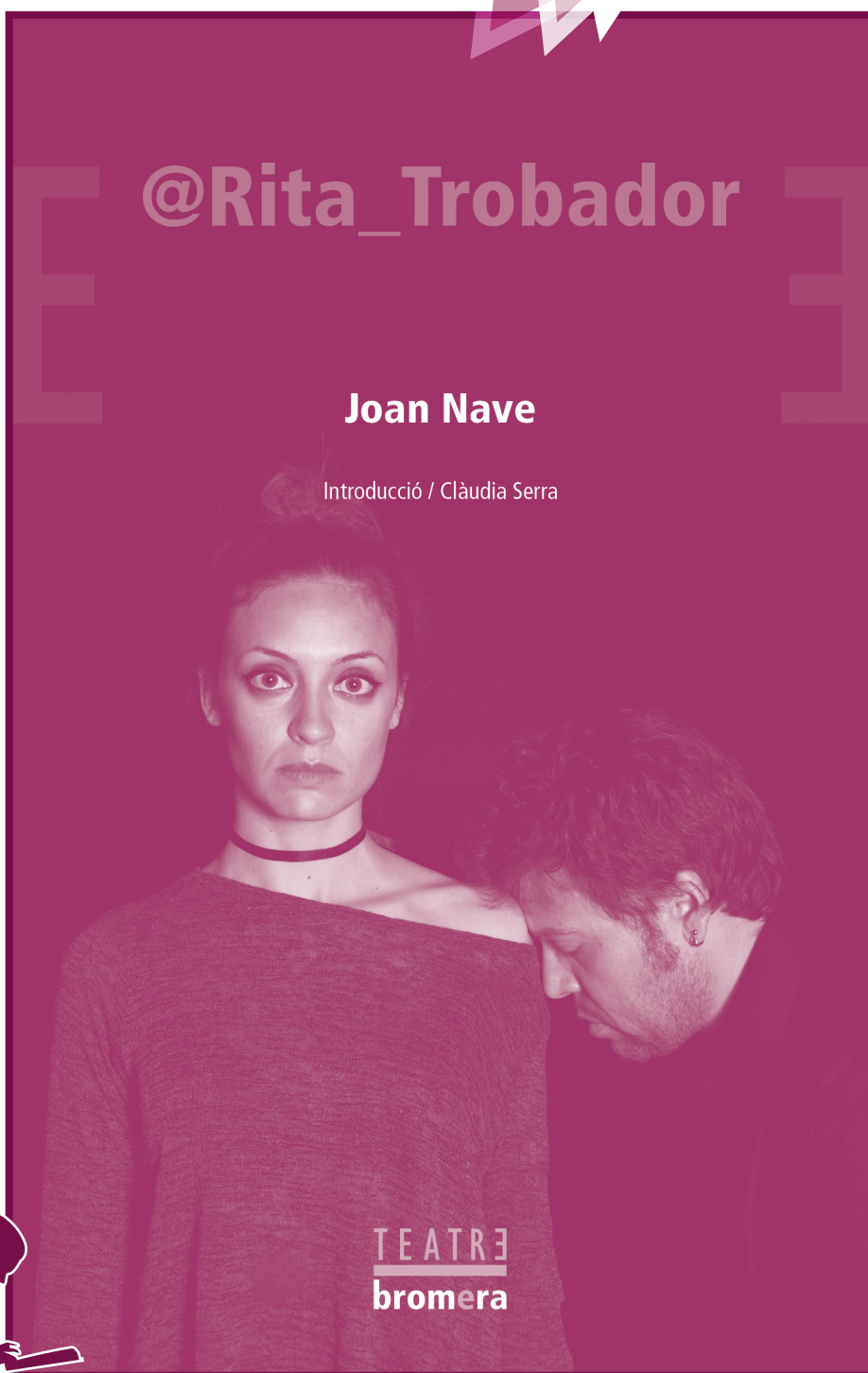
proposta didàctica

bromera

@Rita_Trobador

Joan Nave

Introducció / Clàudia Serra

TEATRE
bromera

FITXA TÈCNICA DEL LLIBRE

Títol de l'obra:
Autor:
Col·lecció: Núm.:
Edicions Bromera

TEST

Escena 0

1. Quina relació mantenen Rita i Arnau?

.....

2. Què vol estudiar Rita des de sempre? Quin tipus de llibres són els que li interessen?

.....

3. Quina relació existeix entre les cançons que canta Arnau i el que ocorre en escena?

.....

Escena 1

1. Quins qualificatius usa Azalais per a dirigir-se al Joglar? Per què pot permetre-se'ls?

.....

2. Quin encàrrec ha fet Azalais al Joglar?

.....

3. Tot i el risc que corre Azalais enviant-li un poema al seu amant, es mostra molt tranquil·la. Per què?

.....

4. Azalais tanca la discussió amb el Joglar sobre el que ha de fer o no amb una frase en què es percep clarament la diferència entre l'amor i el deure conjugal. Quina és eixa diferència?

.....

.....

5. No obstant això, tot i ser una dona amb idees molt clares, què té prohibit, fins i tot, pel papa de Roma?

6. Com acaba l'Escena 1?

Escena 2

1. L'inici de l'Escena 2 mostra les diferències entre les classes socials en l'Edat Mitjana. Com explica sor Isabel eixes diferències?

2. Com resumeix sor Isabel la vida de les monges en un convent de clausura?

3. Quin problema té sor Aldonça?

4. Quins poders tenia l'abadessa del convent de les Trinitàries de València?

5. Torna a llegir l'acotació de quan criden a la porta del convent i indica què es dedueix de l'actitud de sor Isabel.

6. Com coneix Jaume Roig el *Vita Christi* que escriu sor Isabel?

7. Per què no vol Jaume Roig que sor Isabel continue escrivint el llibre?

8. En la discussió que mantenen, de què acusa sor Isabel a Jaume Roig sobre el tractament que reben les dones al seu llibre *Espill*?

Escena 3

1. De què treballa Rita?

2. Amb qui treballa Arnau?

3. Quina carrera universitària pensa Arnau que hauria de fer Rita? Amb quina finalitat?

4. Respecte als estudis i al treball, amb qui dels dos està més d'acord el pare de Rita?

5. Per què Rita decideix trencar la relació amb Arnau?

6. Quin significat té el dubte d'Arnau amb la pistola de son pare al final de l'obra?

ANÀLISI DE L'OBRA

Sobre els personatges

1. Esmenta els personatges que representa en escena l'actriu que fa de Rita.
.....
2. Ara, els que representa l'actor que fa d'Arnau.
.....
3. Hi ha algun altre personatge més?
.....
4. Analitza els rols de Rita i d'Arnau en l'**escena 0** i els d'Azalais i el Joglar en l'**escena 1**.
Quines similituds trobeu?
.....
.....
5. És evident que Rita, malgrat haver-se deixat portar pels desitjos familiars durant un temps, és un personatge que té les idees clares. En canvi, Arnau sembla més insegur i acomodaticí. Defineix els personatges posant una creu en les caselles pertinents i afegeix un nou adjectiu a cadascun.

PERSONATGE	CARÀCTER						Altres
	segur/a	lluitador/a	indecís/a	dèbil	fort/a	servil	
Rita							
Arnau							
Azalais							
Joglar							
Sor Isabel							
Jaume Roig							
Sor Aldonça							

Sobre l'argument i l'estructura del text

1. Al començament de l'**escena 0**, què es representa entre Rita i Arnau?
.....
2. Al final de l'**escena 0** Rita introdueix uns aparts en el seu discurs. A qui es dirigeix?
.....
3. Quina informació dona Rita a l'espectador amb eixos aparts?
.....
4. En la darrera escena, què representen Arnau i Rita?
.....
5. En funció d'aquest fet, quant de temps penses que ha passat en la vida dels personatges des que es conegueren fins a la separació? Justifica la resposta amb frases del text.
.....
.....
6. Entre la primera cita i el comiat de Rita i Arnau, es representen dos passatges que selecciona la protagonista perquè el públic entenga les seues passions i circumstàncies. Quant de temps transcorre en cadascuna d'eixes escenes?
.....
.....
.....
7. Si analitzem el temps històric veiem que durant l'**escena 1** els personatges es transformen i representen un joglar i la dama que li escriu les cançons. En quina època creus que se situa temporalment l'escena?
.....
.....
.....
8. Al llarg de l'**escena 2** els personatges es tornen a transformar, ara en sor Isabel de Villena i en Jaume Roig més concretament. A quin any concret ens retrotrau l'autor? Quina edat devia tindre aleshores sor Isabel de Villena?
.....
.....
.....

9. La suma de la duració de les diferents escenes és l'equivalent al temps de la representació, és a dir el temps que requereixen les cinc converses (presentació, visita del Joglar, conversa amb sor Aldonça, visita de Jaume Roig i comiat). Fixa't en els aparts que empra Rita a l'**escena 0** per a dirigir-se a l'espectador i digues si la narració de Rita se situa en una posició anterior, simultània o posterior als fets que conta. Per què?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Per què penses que l'autor ha introduït les dues escenes citades fent un salt considerable en el temps? Com es justifica argumentalment i estructuralment?

.....

.....

.....

.....

11. Les obres de teatre solen tindre un plantejament, un nus i un desenllaç. Ara que ja has reflexionat sobre l'argument, assenyala quins són a *@Rita_Trobador*.

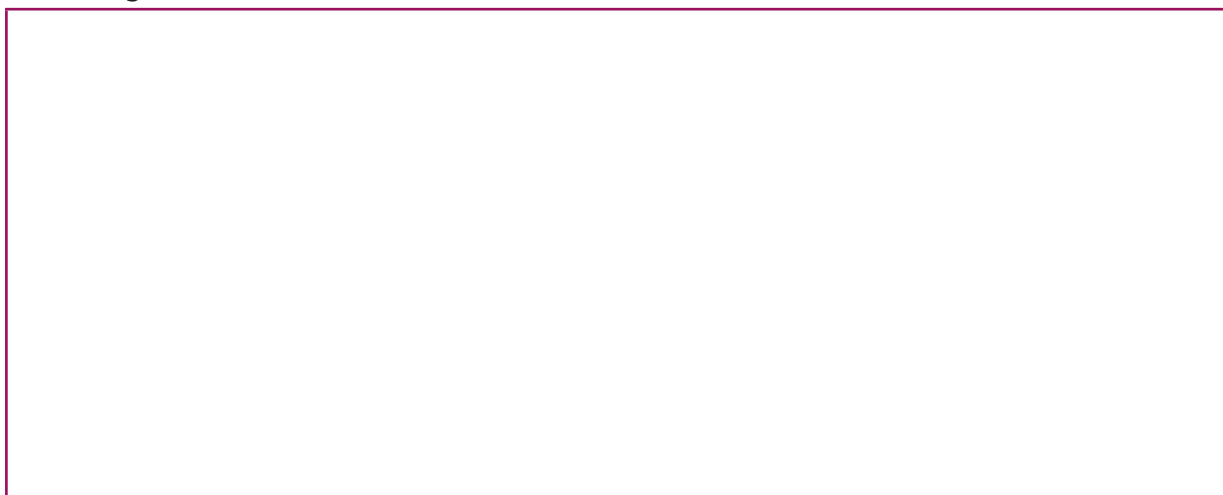
.....

.....

.....

Sobre el llenguatge i els elements teatrals

1. Torna a llegir l'acotació inicial d'espai que hi ha darrere dels «Personatges» i dibuixa com imagines l'escenari.

2. Al llarg de l'obra apareixen diferents tipus de música, tots ells relacionats amb les situacions en què es troben els personatges. Indica quins són. A més, mitjançant quin tipus de música se separen unes escenes d'altres?

3. Posa exemples de les diferents acotacions de l'obra: de personatges, d'espai, de moviment teatral i escènic, de vestuari, etc.

4. L'utilatge o *atrezzo* és important en teatre. Són els objectes que resulten imprescindibles per al desenvolupament de l'acció. Assenyala quins són en aquesta obra.

Sobre el tema

1. Les dones en l'Edat Mitjana estaven sotmeses a una sèrie d'obligacions des de xiquetes, quines eren?

2. Quin paper, segons sor Isabel, destina Déu a les dones?

3. **Com pesen les tradicions en nosaltres.** Tot i els avanços i el discurs igualitari que promou el moviment feminista, la societat patriarcal perpetua els rols tradicionals d'home i de dona. Marca amb una x quina és l'opció que ha predominat a ta casa i, amb un cercle, quina creus que hauria de ser l'opció que permetera aconseguir la igualtat entre els sexes.

• **A ta casa, qui pren les decisions per a...?**

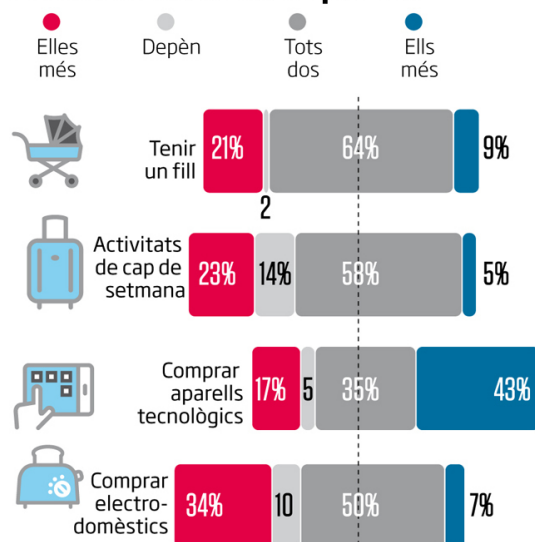
	L'home	La dona	Depén	La parella conjuntament
Comprar un cotxe.				
Traure diners del banc.				
Comprar electrodomèstics.				
Eixir de viatge en vacances.				
Comprar aparells tecnològics.				
Tindre un fill.				
Fer activitats de cap de setmana.				

• **Qui fa la feina a casa?**

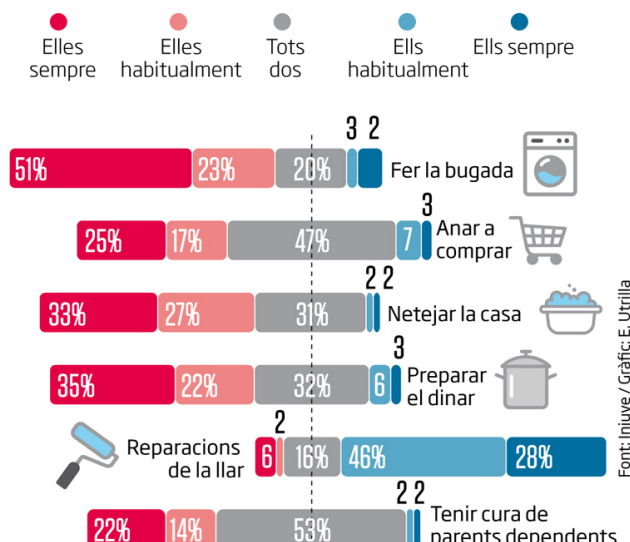
	L'home	La dona	Indistintament	Alguna altra persona
Fer la bugada (rentar la roba).				
Estendre la roba.				
Arreplegar la roba seca.				
Planxar la roba.				
Netejar la casa.				
Fer la compra.				
Cuinar				
Reparar coses				
Cuidar d'un familiar malalt				

4. Compara els teus resultats amb les dades que aparegueren publicades el 6 de març del 2016 en el diari ara.cat i digues si estàs molt, poc o gens d'acord i per què. Justifica la teua resposta i digues si creus que han canviat per a millor els resultats publicats.

Presa de decisions en parella

Feines de la casa

Font: Injuve / Gràfic E. Utrilla

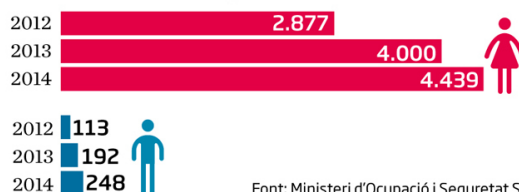
Cura dels fills a casa

Reduccions de jornada a l'Estat

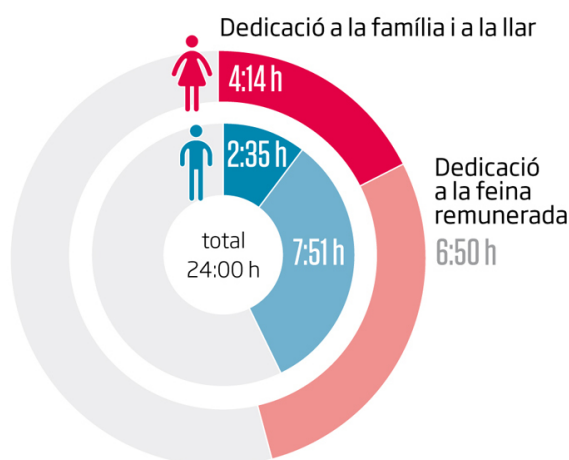
Font: Enquesta de Població Activa

Excedències a Catalunya

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

Distribució de les hores durant el dia

Font: Enquesta d'ús del temps de l'INE

https://www.ara.cat/dossier/masclisme-sadapta-Als-nous-temps_0_1535246504.html

Amb les dades anònimes de la classe es pot fer una estadística i procedir posteriorment a debatre el tema a classe.

5. Rellegiu la tercera escena i digueu si les respostes següents d'Arnau desprenen una actitud masclista o no. Justifiqueu les vostres respostes.

Pàgines 62 i 63	SÍ o NO
Perquè és una bona cunyada.	
Anava borratxo, Rita! Estàs obsessionada...	
I tu busques i veus el que no hi ha.	
Amb el teu cabet, faries quatre anys d'Empresarials, i, en acabar, et col·loques a la fàbrica amb ton pare i amb mi, i a viure com una senyora.	
I a l'empresa podries manar de mi! [...] T'agradaria manar de mi, eh?	
Compara, si no, el que has guanyat estos dos anys al restaurant.	
Eixe és el punt: quan veus que la cosa no t'interessa, te'n vas.	

6. Ja a l'**escena 0**, Arnau afirma que, de vegades, quan parla «sols és broma» o que el que diu és «una manera de parlar». Posa altres exemples del model de llenguatge emprat per ell a partir del que et puguin suggerir les respostes a les preguntes següents:

a) Creus que fa broma quan empra expressions com: «quan a mi em rote», «quina burrera t'ha agafat» o «baixa del burro»?

.....

b) Fins a quin punt la broma o les cançons de l'**escena 0** poden ser una mostra de les seues inseguretats?

.....

c) Amb l'ús de l'imperatiu, «passa'm»; o del plural inclusiu, «collons, tia, haurem...»; l'alteració de l'ordre del subjecte, «conduïsc jo»; o expressions com «tranqui», què pretén?

.....

d) Creus que no sap gestionar bé la part afectiva quan, perquè Rita estudei empresarials, exposa arguments com: «i, en acabar, et col·loques a la fàbrica amb ton pare i amb mi, i a viure com una senyora»?

.....

e) Quan manifesta que és un «sex symbol», què creus que demostra?

.....

f) Creus que és una mena de xantatge o és sincer quan li diu: «Saps que no trobaràs ningú com jo, que cuide de tu com jo. Ningú»?

.....

.....

7. Recorda el text de les cançons que canta Arnau durant l'**escena 0** («Yo voy por las calles con tu nombre **cerrado en mi puño**»; «...tan amics com érem antes, que ara haguéssim de **renyir!**»; «...amor si tu **dolor** fuera mío y el mío tuyo qué **bonito sería...**») i digues:
- a) Les expressions en negreta, et pareixen exemples d'un amor entre iguals o una mostra de dominació? Per què?

.....

.....

.....

- b) Fins a quin punt el missatge que contenen respon a una manera d'entendre l'estima en un moment passat? Ens aporten informació sobre el caràcter masclista d'eixa societat?

.....

.....

.....

- c) El missatge que transmet inconscientment Arnau a l'**escena 0** amb les cançons, justifica el comportament que té amb la pistola al final de l'escena 3? Per què?

.....

.....

.....

8. A què respon l'enuig i la ràbia que es desprén d'algunes respostes de Rita?

.....

.....

.....

9. Creus que això justifica la utilització de determinades expressions com «*amigatxos*», «*gelipolla*», «*t'agraden les calladetes*», «*M'estan agafant unes ganes de pegar-te una hòstia*», «*matxirulo*», «*bronca*», «*conflictiva*», «*claveu-vos la fàbrica pel cul*», «*aneu a la merda*», «*que si la minifalda a rinxo figa...*»?

.....

.....

.....

.....

10. Feu un decàleg.

Indiqueu, en grup, les actituds d'Arnau o les dels pares de Rita que us han semblat masclistes. Després, front al llistat anterior, indiqueu altres actituds no masclistes que permeten canviar els rols apresos.

Sobre el llenguatge i l'estil de l'autor

1. L'ús de determinades paraules per part dels personatges és significatiu.

- Què s'entén per *matxirulo*?
- Què és per a tu ser *feminista*?
- Què hi ha darrere de l'expressió *feminista rebordonida*?

Analitza si hi ha diferències entre l'ús del llenguatge en les dones i en els hòmens.

2. A quin registre corresponen determinades expressions com «mos» en l'escena 2, per part dels personatges? Es diferencia entre els personatges de l'Edat Mitjana i els de l'actualitat? I entre els personatges cultes i els que no ho són?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Els personatges històrics de la literatura

*Tornem a l'escena 1.

1. Consulta el terme *trobador-a* al Diccionari Normatiu Valencià DNV i copia la seua definició.

.....

.....

.....

.....

2. Fes el mateix amb *amor cortés*.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Busca en internet (<https://www.nuvol.com/noticies/trobairitz-les-dones-que-van-escriure-poemes-damor-sense-esperar-ne-resposta/>) qui eren les *trobairitz* i a què es dedicaven.

4. Poc sabem de les dones que escrivien versos, però extrau de l'article anterior tres característiques sobre l'escriptura d'aquestes trobadores.

5. Busca en internet per què va ser important Azalais de Porcairagues entre les *trobairitz*.

6. Per què Azalais retrau al Joglar: el rapte del compte de Tolosa i l'alliberament per part dels seus fills? Com va actuar el marit d'Azalais quan es va assabentar?

7. Ara que ja tenim més clar el context del personatge i la seua dedicació, per què penses que el Joglar vol que recorde què li passà a Castelhoza de Narbona? Com podia arribar a ser castigat l'adulteri d'una dona per part del marit en aquella època?

8. Azalais és una dona que, en absència del senyor i marit, educa el fill que ha tingut amb ell i s'encarrega de governar-li la hisenda i l'herència que ella va rebre del pare. Quina llibertat té? En compte d'escriure, què li aconsella el Joglar que faci per estar entretenida? Quin tracte manté amb el Joglar?

9. En aquesta època, quin tipus d'amor creus que li pot demostrar una dama casada al seu enamorat?

.....

.....

.....

10. Azalais està enutjada perquè el Joglar no havia passat a per la cançó que havia escrit per al seu enamorat. Al llarg de la conversa es manifesta «desbocada» perquè està enutjada, feta una «Fúria de Déu» i dedica al Joglar expressions com: «tros de burro» o «sangonera». Busca altres expressions semblants a l'escena.

.....

.....

.....

11. Marca quins dels mots següents descriuen millor Azalais. Justifica la teua resposta.

☐ malparlada	☐ forta i valenta	☐ enutjada
☐ cultivada	☐ irascible	☐ creativa
☐ tirana	☐ agressiva	

.....

.....

.....

12. Encercla els tres adjectius que descriurien millor al Joglar. Justifica la teua resposta.

valent	educat	condescendent	atrevit
submís	creatiu	prudent	covard
malparlat	vassall	temerós	adulador

* Mirem també l'escena 2.

13. Malgrat que tingueren poder, un alt rang social i caràcter, les dones que escriviren al segle xv tampoc apareixen als llibres de text de la literatura i, en el seu moment, hagueren de lluitar contra totes les pressions dels estaments socials, religiosos i polítics perquè ho deixaren. Un dels casos més significatius és el de sor Isabel de Villena que va escriure el *Vita Christi* per a les monges de clausura del convent de la Trinitat de València. Què saps d'aquesta escriptora i del seu llibre?

.....

.....

.....

Sobre el rang social, el poder i el caràcter de l'abadessa

1. Sabem que Elionor era filla il·legítima d'Enric de Villena i, per tant, que estava emparentada amb el casal reial de Barcelona i amb el primer duc de Gandia. Va ser criada i educada per la reina Maria de Castella i, als 15 anys, ingressà a les clarisses de València on prengué el nom d'Isabel. Amb la protecció constant de la reina Maria, visqué prop del Palau reial, al Convent de les Trinitàries, on ocuparia el càrrec d'abadessa als 32 anys.

a) A partir de la conversa que manté sor Isabel amb sor Aldonça, de quines funcions i privilegis gaudia l'abadessa?

b) Perquè no haguera de treballar, quin regal li va fer la reina Maria en vida? Com anomenen sor Aldonça i sor Isabel a eixa persona? Té alguna consideració per eixa persona sor Aldonça? I sor Isabel, creus que la tenia com a criada o com si fora una esclava?

c) Què deixa entreveure sor Isabel a sor Aldonça perquè aquesta no abandone el convent?

d) Al convent de Trinitàries hi havia altres filles de personatges importants, en recordes algun?

2. Isabel de Villena va impulsar les obres del convent de la Trinitat, una joia del gòtic valencià tardà. Per construir-lo va posar els seus diners, buscà substancioses donacions i, fins i tot, aconseguí favors i importants influències.

a) Qui dirigia l'obra i tenia el control dels diners per acabar les obres del convent?

b) Per què havia de ser un home i no la pròpia abadessa?

c) Quin enfrontament manté amb Jaume Roig per la direcció de les obres d'ampliació del convent?

d) A nom de qui acaben les cases confiscades per la Inquisició?

e) Quins altres favors havia aconseguit del Tribunal de la Inquisició, segons li comenta a sor Aldonça?

3. Sor Isabel era una gran lectora i una bona escriptora. Relaciona el text amb la característica pertinent a l'estil d'escriptura de l'abadessa.

1-_, 2-_, 3-_, 4-_, 5-_.

Característiques	Fragments del <i>Vita Christi</i>
1. La vehemència de la pena	A. «... E la senyora, prenint gran plaer del Seu repòs, dix-li ab dolçor d'amor: —Tu qui terram palmo concludis involutus panniculis recreatus es. Volent dir: “¡Oh, marvellós Fill de Déu! Vós, qui per la vostra gran potència e magnificència cloeu tota la terra dins la vostra mà, ara, vida mia, sou calfat e recreat ab aquests pobrellets drapellets!”. E prenia la senyora los peuets del seu Fill, e calfava'ls ab les pròpies mans, no havent altra manera de foc...» <i>(Naixement de Crist, c.LXV)</i>
2. Ús del llatí	B. «Mes ja sabeu, senyor, que los gossets mengen, e viuen de les miquetes que cauen de la taula dels seus senyors, e si jo no mereixc pa entegre com a filla, haja una sola miqueta com a gosseta.» <i>(La dona cananea a Jesús, cap. CXXV)</i>
3. Llenguatge afectiu: ús de diminutius, freqüents al valencià col·loquial.	C. «...afferrant-se als peus de Jesús axí com aquella qui era fornal de amor, cridà tan grans crits que paria volgués morir.» <i>(Maria Magdalena, en la mort de Jesús, cap. CLXXVII)</i> «E aquells virtuosos barons, Joseph e Nicodemus, prengueren lo Senyor per les espalles, e Joan e Magdalena portaven los peus: les altres devotes dones anaven al mig. E la dolorosa mare anava al cap, retent aquell ab les sues mans, no sens infinida dolor; e les germanes de aquesta Senyora tan dolorada anaven-li la una a la part dreta, l'altra a la esquerra, portant sa senyoria per lo brac, car tenir no-s podia: tant era turmentada de multitud de penes e dolors!» <i>(Mort de Jesús, cap. CCXXIII)</i>
4. La presència de l'amor	D. «Aquests ous, ma filla, seran per al vostre fill; e veus ací un esclavó perquè pugau encendre foc en les montanyes desertes, e recreareu vós e lo fill vostre a la calor del foc, e coueu-li un ou cada dia com haureu oportunitat de fer foc, perquè pugau passar lo treball del camí.» <i>(Anna a Maria, en la preparació del viatge a Egipte, cap. LXXXII)</i>
5. Aparició de la quotidianitat domèstica dins la narració: cosir, llavar, cuinar, cuidar de les criatures...	E. «E, venint sa Majestat per preicar e pujant en lo predicatori, mirà de fit a fit la dita Magdalena ab aquells ulls de clemència, tirant-li una sageta d'amor dins lo seu cor; la qual, sentint-se així nafrada i tirada, estava tota alterada, mudant los seus pensaments.» <i>(Enamorament Maria Magdalena, cap CXVII)</i>

4. De sor Isabel de Villena, en vida, ja es destacà la seua honradesa, la pertinença a la reialesa i els consells que donava a alguns escriptors que la visitaven. Tots ells en destacaven la seua intel·ligència, coneixements i erudició, però en l'obra de teatre rep alguna crítica i/o consell.

a) Quines crítiques fa Jaume Roig al *Vita Christi*?

b) Com es defensa la pròpia sor Isabel?

c) Quines crítiques fa ella a l'*Espill* de Jaume Roig?

d) Per què creus que es molesta tant?

e) Quines conseqüències li diu Jaume Roig que podia tindre seguir escrivint la vida de Crist des de la perspectiva de les dones que l'acompanyaren?

f) De seguir endavant, què li podria arribar a fer el Tribunal de la Inquisició?

g) Qui li posava entrebancs a Azalais perquè deixara d'escriure?

h) Qui dificulta l'escriptura a sor Isabel de Villena?

ACTIVITATS D'ESCRITURA I ORALITZACIÓ

Cal dir bé el text perquè s'entenga

1. Segons la quantitat de personatges, feu grups de tres o quatre persones, trieu una escena i prepareu la seua lectura dramatitzada. Recordeu posar la intenció amb què ho diria el personatge i preparar el text perquè la lectura siga fluïda i àgil.

Més masclisme a les cançons

2. Rita fa referència al masclisme de les lletres de les cançons del *reggaeton*.
 - a) Organitzeu-vos en grups, trieu una cançó de *reggaeton* i assenyaieu si existeix masclisme o no.
 - b) Després, expliqueu a classe quina cançó heu triat i en quines frases es veu una actitud discriminatòria cap a la dona.
 - c) Per últim, cada grup escriurà una lletra alternativa, exempta de masclisme, per a una de les cançons analitzades.
 - d) Si el grup s'anima, també podeu cantar la nova versió.

Valoració de l'obra

1. Per acabar, redacta un text que continga tres paràgrafs i unes 150 paraules per valorar l'obra. No es tracta de dir només si t'ha agradat o no el text. El que cal és organitzar mentalment les idees i manifestar opinions i anàlisi.

En el primer paràgraf opina sobre el tema central (està tractat adequadament, amb profunditat, en to seriós...) i l'estructura de l'obra.

El segon paràgraf dedica'l als personatges (són estereotips o tenen personalitat pròpia...) i a la relació entre ells.

Finalment, en el tercer paràgraf, has de donar una visió més global de l'obra: és actual/clàssica, divertida/avorrida...; el ritme és ràpid/lent; els personatges són creïbles; els diàlegs realistes; l'acció està ben plantejada i desenvolupada; el final és previsible/imprevisible...

Proposta didàctica referida al llibre
@Rita_Trobador (ISBN: 978-84-9026-984-8)

© Edicions Bromera, SL
Av. Areners, s/n (Pol. El Pla) - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Elaborades per

Víctor Latorre, Francesc J. López,
Mario Máñez, Pilar Martínez

bromera

Què tenen en comú Azalais de Porcairagues, *tro-bairitz* nascuda l'any 1146; sor Isabel de Villena, religiosa i escriptora valenciana del segle xv, i Rita, una *youtuber* que carrega el pes de 5.000 anys d'història?

En *@Rita_Trobador*, Joan Nave ens planteja un joc literari que reflecteix en el passat la posició feminista de la nostra era mitjançant tres dones que ens ofereixen tres mirades en el temps que, en el fons, són una sola veu.

Joan Nave (Benissa, 1978) és llicenciat en Filologia Catalana i treballa com a escriptor i actor en Esclafit Teatre, companyia que dirigeix. Al llarg de la seua dilatada trajectòria, ha obtingut diversos guardons, com el Premi de Teatre Breu en València Evarist Garcia per *La cançó del terrisser*. En aquesta mateixa col·lecció ha publicat també *Joanot*.

bromera

www.bromera.com

- @Bromera
- @bromera
- @bromera_edicions
- Edicions Bromera

